

PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
URZĄD OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KATOWICACH

40-024 Katowice, ul. Powstańców 41a
Tel./Fax (0-32) 256-46-96, Tel./Fax (0-32) 255-26-47, Tel./Fax (0-32) 255-44-04
E-mail: katowice@uokik.gov.pl

Katowice, dn. 05.12.2002r.

RKT-560-s/06/02/SG

Decyzja nr RKT-60/2002

- I. Na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 28 ust. 6 oraz art. 9 w związku z art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2000r. Nr 122, poz. 1319; Dz. U. z 2001r. Nr 110, poz. 1189; Nr 154, poz. 1800; Dz. U. z 2002r. Nr 129, poz. 1102), po rozpatrzeniu sprawy wszczętej z urzędu przeciwko Komunikacyjnemu Związkowi Komunalnemu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego z siedzibą w Katowicach, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, **uznaje się**, że działania Komunikacyjnego Związku Komunalnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego stanowią praktykę ograniczającą konkurencję i **nakazuje się** zaniechanie stosowania na rynku organizacji lokalnego transportu zbiorowego na obszarze gmin członków Związku, praktyki polegającej na narzucaniu uciążliwych warunków umów przynoszących nieuzasadnione korzyści, poprzez pobieranie powiększonej o 100 % opłaty manipulacyjnej w przypadku powtórnego w danym roku anulowania nałożonej na pasażera opłaty dodatkowej w przypadku, gdy w trakcie kontroli nie posiadał on przy sobie, zakupionego przed kontrolą biletową, imiennego biletu okresowego lub dokumentu uprawniającego do ulgi bądź bezpłatnego przejazdu.
- II. Na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 28 ust. 6 oraz art. 11 ust. 1 w związku z art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2000r. Nr 122, poz. 1319; Dz. U. z 2001r. Nr 110, poz. 1189; Nr 154, poz. 1800; Dz. U. z 2002r. Nr 129, poz. 1102), po rozpatrzeniu sprawy wszczętej z urzędu przeciwko Komunikacyjnemu Związkowi Komunalnemu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego z siedzibą w Katowicach, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, **nie stwierdza się** stosowania przez Komunikacyjny Związek Komunalny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego praktyki ograniczającej konkurencję na rynku organizacji lokalnego transportu zbiorowego na obszarze gmin członków Związku, polegającej na bezpośrednim narzucaniu nieuczciwych cen w postaci pobierania opłaty manipulacyjnej w wysokości 20 % nominalnej ceny biletu okresowego imiennego, miesięcznego w przypadku jego zwrotu przez nabywcę do 5-tego dnia miesiąca jego obowiązywania.
- III. Na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 28 ust. 6 oraz art. 11 ust. 1 w związku z art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2000r. Nr 122, poz. 1319; Dz. U. z 2001r. Nr 110, poz. 1189; Nr 154, poz. 1800; Dz. U. z 2002r. Nr 129, poz. 1102), po rozpatrzeniu sprawy wszczętej z urzędu przeciwko Komunikacyjnemu Związkowi Komunalnemu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego z siedzibą w Katowicach, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, **nie stwierdza się** stosowania przez Komunikacyjny Związek Komunalny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego praktyki ograniczającej konkurencję na rynku organizacji lokalnego transportu zbiorowego na obszarze gmin członków Związku, polegającej na narzucaniu uciążliwych warunków umów

- przynoszących nieuzasadnione korzyści, poprzez pobieranie opłaty manipulacyjnej w wysokości 20 % nominalnej ceny biletu okresowego imiennego, miesięcznego w przypadku jego zwrotu przez nabywcę do 5-tego dnia miesiąca jego obowiązywania.
- IV. Na podstawie art. 104 k.p.a. oraz art. 28 ust. 6 i art. 101 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2000r. Nr 122, poz. 1319; Dz. U. z 2001r. Nr 110, poz. 1189; Nr 154, poz. 1800; Dz. U z 2002r. Nr 129, poz. 1102), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, **nakłada się** na Komunikacyjny Związek Komunalny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego z siedzibą w Katowicach karę pieniężną w wysokości 5 282,85 PLN (słownie: pięć tysięcy dwieście osiemdziesiąt dwa złote osiemdziesiąt pięć groszy) co odpowiada równowartości 1 500 euro, płatną do budżetu państwa.
- V. Na podstawie art. 75 w związku z art. 72 oraz art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2000r. Nr 122, poz. 1319; Dz. U. z 2001r. Nr 110, poz. 1189; Nr 154, poz. 1800; Dz. U z 2002r. Nr 129, poz. 1102), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania wszczętego z urzędu przeciwko Komunikacyjnemu Związkowi Komunalnemu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego **postanawia się** nałożyć na w/w przedsiębiorcę obowiązek zwrotu kosztów niniejszego postępowania w kwocie 37,50 PLN (słownie: trzydzieści siedem złotych pięćdziesiąt groszy) płatne do budżetu państwa.

Uzasadnienie

W dniu 09.08.2002r., w wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego, wszczęte zostało z urzędu, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej Organem Antymonopolowym), postępowanie antymonopolowe w sprawie nadużywania przez Komunikacyjny Związek Komunalny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego z siedzibą w Katowicach (zwany dalej KZK GOP lub Związek), pozycji dominującej na rynku organizacji lokalnego transportu zbiorowego na obszarze gmin członków Związku poprzez bezpośrednie narzucanie nieuczciwych cen w postaci pobierania opłaty manipulacyjnej w wysokości 20 % nominalnej ceny biletu okresowego imiennego, miesięcznego, w przypadku jego zwrotu przez nabywcę do 5-tego dnia miesiąca jego obowiązywania, co stanowiło naruszenie art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2000r. Nr 122, poz. 1319; Dz. U. z 2001r. Nr 110, poz. 1189; Nr 154, poz. 1800; Dz. U z 2002r. Nr 129, poz. 1102). Drugi z zarzutów sformułowany został jako narzucanie uciążliwych warunków umów przynoszących nieuzasadnione korzyści, poprzez pobieranie opłaty manipulacyjnej w wysokości 20 % nominalnej ceny biletu okresowego imiennego, miesięcznego w przypadku jego zwrotu przez nabywcę do 5-tego dnia miesiąca jego obowiązywania, co stanowiło naruszenie art. 8 ust. 2 pkt 6 w/w ustawy. Organ Antymonopolowy zarzucił również KZK GOP narzucanie uciążliwych warunków umów przynoszących nieuzasadnione korzyści, poprzez pobieranie powiększonej o 100 % opłaty manipulacyjnej w przypadku powtórnego w danym roku anulowania nałożonej na pasażera opłaty dodatkowej w przypadku, gdy w trakcie kontroli nie posiadał on przy sobie, zakupionego przed kontrolą biletową, imiennego biletu okresowego lub dokumentu uprawniającego do ulgi bądź bezpłatnego przejazdu, co stanowiło naruszenie art. 8 ust. 2 pkt 6 w/w ustawy.

W odpowiedzi na postanowienie o wszczęciu postępowania antymonopolowego KZK GOP przedstawił kalkulację kosztów w/w opłat manipulacyjnych podnosząc, iż jego uprawnienie do pobierania opłat manipulacyjnych nie powinno budzić wątpliwości, podobnie jak ich wysokość bowiem nie zaistniały przesłanki przewidziane w art. 8 ust. 2 pkt 1 i 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W wyniku przeprowadzonego postępowania administracyjnego Organ Antymonopolowy ustalił następujący stan faktyczny.

Komunikacyjny Związek Komunalny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego jest utworzonym na czas nieokreślony związkiem międzygminnym działającym na podstawie przepisów ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. 2001r. Nr 142, poz. 1591), tj. zgodnie z art. 65 pkt 1 i 2 w/w ustawy posiada osobowość prawną i wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Zgodnie ze Statutem KZK GOP (karty nr 28-36) jego zadania obejmują organizację lokalnego transportu zbiorowego na obszarze gmin członków Związku (Dział II, § 3 pkt 2 lit. a Statutu KZK GOP, karta nr 29). Na podstawie art. 7 ust. 1 w/w ustawy do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w szczególności w zakresie lokalnego transportu zbiorowego. Gminy, które utworzyły w trybie art. 64 ustawy o samorządzie gminnym KZK GOP, przekazały na jego rzecz zadania wspólnego wykonywania lokalnego transportu zbiorowego na obszarze gmin członków Związku. Wykonując zadania publiczne jednostek samorządu terytorialnego we wskazanym powyżej zakresie, KZK GOP organizuje lokalny transport zbiorowy, zlecając wykonywanie usług przewozu pasażerów podmiotom gospodarczym posiadającym odpowiednią infrastrukturę techniczną. Organami Związku są Zgromadzenie (organ stanowiący i kontrolny) oraz Zarząd (organ wykonawczy). Do wyłącznych kompetencji Zgromadzenia należy określanie zasad polityki taryfowej (Dział III, § 12 pkt 2 ppkt 6 Statutu KZK GOP, karta nr 30), do zadań Zarządu należy zaś ustalanie taryfy komunikacyjnej w oparciu o przyjęte przez Zgromadzenie zasady polityki taryfowej oraz kształtowanie i nadzór systemów informacji podróżnych, dystrybucji biletów i kontroli odpłatności za przejazd (Dział III, § 19 pkt 3 ppkt 5 oraz 8 Statutu KZK GOP, karta nr 30). Zgodnie z § 24 pkt 1 ppkt 1 Statutu KZK GOP dochody taryfowe i kary stanowią dochód Związku, który zgodnie z § 22 pkt 1 ppkt 3 jest źródłem mienia Związku. W Związku uczestniczą 23 gminy województwa śląskiego (Dział I § 1 pkt 3 Statutu KZK GOP, karta nr 28). Siedzibą KZK GOP jest miasto Katowice (Dział I § 1 pkt 2 Statutu KZK GOP, karta nr 28).

Przeprowadzone postępowanie antymonopolowe wykazało, iż KZK GOP oferuje bilety miesięczne i kwartalne (obydwa przewidywane jako imienne) oraz bilety na okaziciela: 1-dniowe, 5-dniowe, 7-dniowe, 14-dniowe, miesięczne (karty nr 15 oraz 25 i 26) obowiązujące niezależnie od środka komunikacji, z którego pasażer zechce skorzystać (autobus lub tramwaj). Bilety kwartalne ważne są przez trzy kolejne miesiące od miesiąca zaznaczonego przez kolekturę, w której został zakupiony bilet. Bilety miesięczne (zarówno na okaziciela jak i imienne) obowiązują na miesiąc kalendarzowy, tj. od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca. Bilety kilku- i kilkunastodniowe ważne są przez określoną ilość dni wynikającą z charakteru biletu, a pierwszym dniem ważności jest dzień ostemplowania biletu przez kolekturę lub skasowania w pojeździe. Bilety można kupić przed rozpoczęciem danego miesiąca. Zgodnie z § 7 pkt 1 i 2 (karta nr 18) Taryfy przewozu osób i bagażu w komunikacji miejskiej KZK GOP (zwanej dalej Taryfą, karty nr 15-21) kupującemu bilet okresowy imienny (miesięczny) przysługuje prawo zwrotu tego biletu najpóźniej do 5-tego dnia miesiąca jego obowiązywania. Przy zwrocie biletu potrąca się opłatę manipulacyjną w wysokości 20 % nominalnej ceny biletu. Taryfa nie uzależnia dopuszczalności zwrotu od spełnienia przez pasażera innych przesłanek lub uzasadnienia przyczyn tego zwrotu. Zwrot przyjmowany jest przez kolekturę, która sprzedała bilet. Cennik Opłat Komunikacyjnego Związku Komunalnego KZK GOP w Katowicach i Międzygminnego Związku Komunikacji Pasażerskiej w Tarnowskich Górach (zwany dalej Cennikiem, karta nr 8) przewiduje bilety imienne miesięczne zarówno ulgowe jak i normalne różnicowane w zależności od środka komunikacji oraz obszaru na jakim obowiązują (jedna gmina albo dwie i więcej gmin). Łącznie przewidywanych jest 8 rodzajów biletów miesięcznych imiennych. Ceny biletów wahają się od 33 PLN (bilet ulgowy obowiązujący na terenie jednej gminy, uprawniający do

przejazdu wyłącznie jednym środkiem komunikacji) do 81 PLN (bilet normalny obowiązujący na terenie dwóch i więcej gmin, dowolny środek komunikacji). W związku z powyższym wzmiankowane opłaty manipulacyjne wynoszą odpowiednio minimum 6,6 PLN i maksimum 16,2 PLN. Przedstawiona przez KZK GOP kalkulacja kosztów związanych ze zwrotem przez pasażera biletu miesięcznego imiennego (karty nr 49-50) obejmuje odpłatność za korzystanie ze środków komunikacji miejskiej za czas, gdy pasażer posiadał bilet, koszty produkcji i dystrybucji biletu oraz koszty osobowe związane z przyjęciem zwrotu biletu. W przypadku biletu normalnego koszty jego zwrotu zostały przez KZK GOP wyliczone na kwotę od 37,90 do 77,90 PLN w zależności od liczby dni wykorzystania biletu, w przypadku zaś biletu ulgowego od 31 do 51,45 PLN. Do kalkulacji odpłatności za czas, w którym pasażer korzystał z biletu przyjęto równowartość kwoty uiszczanej za bilety jednodniowe, sieciowe, na okaziciela, tj. 10 PLN w przypadku biletów normalnych i 5 PLN w przypadku ulgowych (obecnie cena ich zgodnie z Cennikiem wynosi odpowiednio 11 i 5,50 PLN, karta nr 9) w zależności od liczby dni wykorzystania biletu imiennego.

W przypadku przekroczenia w/w terminu pięciodniowego bilety nie są przyjmowane przez kolektury (karta nr 59). KZK GOP twierdzi, że nie wyklucza zwrotu biletów po tym terminie, w oparciu o ogólne zasady kodeksu cywilnego, wówczas pasażer może wystąpić do KZK GOP o przyjęcie biletu stosownie tą okoliczność uzasadniając. Po dostarczeniu biletu do siedziby KZK GOP, rozpatrzeniu wniosku pasażera i potrąceniu opłaty manipulacyjnej zwracana jest kwota uiszczona za bilet (karta nr 59 i 65). W przypadku zakupu i zwrotu biletu przed faktycznym rozpoczęciem czasu jego obowiązywania, pod warunkiem niewypisania biletu przez pasażera, zwrot przyjmowany jest przez kolekturę, która bilet sprzedała, bez potrącenia opłaty manipulacyjnej (karta nr 60). Bilety niesprzedane w danym miesiącu przez kolektury biletowe nie są przez te kolektury zwracane do KZK GOP, gdyż z uwagi na swoją szatę graficzną i sposób określania początku i końca terminu ich ważności (nazwa miesiąca, na który bilet obowiązuje określana jest przez sprzedawcę w chwili sprzedaży) bilety te mogą być wprowadzane do obrotu także w kolejnych miesiącach (karta nr 65). KZK GOP stwierdził w toku postępowania (karty nr 60 oraz nr 64), że dokonywane przez pasażerów zwroty biletów mają charakter incydentalny, co zostało zobrazowane stosownym wyliczeniem (karta nr 64), z którego wynika, iż od marca do sierpnia 2002r. na (...) sztuk biletów, zwróconych zostało (...) sztuk, łączna zaś kwota pobranych opłat manipulacyjnych wyniosła (...) PLN.

Czynności, które związane są z przyjmowaniem dokonywanych przez pasażerów zwrotów biletów podejmowane są przez kilku pracowników zatrudnionych w różnych komórkach organizacyjnych: Kierownika Działu Sprzedaży, pracownika magazynu biletowego, pracownika Działu Faktur, pracownika zatrudnionego w kasie KZK GOP, Kierownika Działu Faktur. W strukturze KZK GOP nie jest przewidziane stanowisko pracy, którego zakres obowiązków obejmowałby wyłącznie czynności związane ze zwrotami biletów (karta nr 65).

Czynności, które są podejmowane w związku z przyjęciem zwrotu biletu obejmują rejestrację przyjęcia zwrotu przez kancelarię KZK GOP lub magazyn biletowy, weryfikację zwrotu biletu przez Kierownika Działu Sprzedaży, przyjęcie zwrotu biletu do magazynu KZK GOP i wystawienie dokumentu PZ, w którym oznacza się m.in. symbol i numer biletu oraz sprzedawcę, który dokonał zwrotu, wystawienie faktury korygującej do faktury sprzedaży biletu, na podstawie której dokona on wpłaty pobranej od pasażera opłaty manipulacyjnej w wysokości 20 % ceny biletu, przyjęcie wpłaty opłaty manipulacyjnej w kasie KZK GOP oraz wystawienie związanych z tym dokumentów kasowych oraz korektę wyników w miesięcznym bilansie sprzedaży. KZK GOP poinformował, że łączny czas wykonania w/w czynności przez pracowników KZK GOP wynosi około 1 godziny stąd koszt został skalkulowany w wysokości 25 PLN.

Zgodnie z § 10 pkt 1 do 3 (karta nr 20) Taryfy, nabywca imiennego biletu okresowego, który w trakcie kontroli nie posiadał tego biletu lub dokumentu uprawniającego do przejazdu bezpłatnego lub ulgowego i otrzymał protokół-wezwanie do uiszczenia opłaty dodatkowej

może uzyskać anulowanie opłaty dodatkowej, o ile w ciągu trzech dni od dnia wystawienia protokołu-wezwania zgłosi się z tym biletem lub dokumentem do KZK GOP i przedstawi do wglądu. W przypadku anulowania w/w opłaty dodatkowej pobierana jest opłata manipulacyjna w wysokości określonej w Cenniku (karta nr 8). W przypadku powtórnego nałożenia na pasażera w danym roku te same opłaty manipulacyjnej pobiera się ją w kwocie powiększonej o 100%. (§ 10 pkt 3 *in fine* Taryfy, karta nr 20). KZK GOP przedstawił „ramową kalkulację wydatków” oraz „kalkulację kosztów bezpośrednich” ponoszonych przez KZK GOP z tytułu czynności związanych z anulowaniem jednej opłaty dodatkowej, a także czynności mających stanowić uzasadnienie podwyższenia opłaty manipulacyjnej o 100% w okolicznościach wskazanych powyżej (karty nr 24-25 oraz 46-49). Koszt ponoszony z tytułu anulowania jednej opłaty manipulacyjnej wyniósł zgodnie z tymi kalkulacjami 15,85 PLN (karty nr 24 oraz 46) koszt opłaty manipulacyjnej zwiększonej o 100 % wyniósł 24,25 PLN (karty 47 i 48). Koszty te obejmują koszt druku blankietu opłat dodatkowych, koszty związane z korespondencją, koszty wynajmu lokali oraz koszty osobowe (karty nr 24 oraz 46). Powiększona opłata manipulacyjna jest przez KZK GOP uzasadniana koniecznością podjęcia dodatkowych czynności sprawdzających, związanych z analizą dotychczas nałożonych opłat dodatkowych na pasażera (karta nr 6). Zakres w/w czynności sprawdzających obejmować ma (karta nr 25) weryfikację przez pracownika powodu anulowania wcześniej nałożonych opłat dodatkowych, co zdaniem KZK GOP związane jest z dodatkowym czasem jaki pracownik poświęca wyjaśnieniu sprawy. Dodatkowe czynności sprawdzające obejmować mają oprócz analizy dotychczas nałożonych na pasażera opłat dodatkowych także udzielenie szczegółowych informacji o zasadach korzystania z oferty taryfowej (karta nr 47). Do w/w czynności dodatkowych należy również ustalenie przyczyn naruszenia taryfy w przeszłości, dodatkowa weryfikacja prawdziwości dokumentów uprawniających do ulgi i autentyczności biletu oraz konsultacje z Działem Sprzedaży co do terminu sprzedaży biletu. Decyzję akceptującą anulowanie opłaty dodatkowej podejmuje Kierownik Referatu Opłat Dodatkowych, który zapoznaje się z całością dokumentacji. KZK GOP podniósł, iż po anulowaniu opłaty dodatkowej, pracownik KZK GOP bardzo szczegółowo informuje pasażera o zasadach korzystania z opłaty taryfowej, tak aby w przyszłości nie dochodziło do naruszenia taryfy (m.in. przekazuje pasażerowi druk taryfy) (karta nr 47).

W toku postępowania wystosowano do innych przedsiębiorstw komunikacji miejskiej zapytanie dotyczące w/w opłat manipulacyjnych (karty nr 39-45). W zakresie opłat manipulacyjnych pobieranych w przypadku zwrotu biletu okresowego dwóch z przedsiębiorców nie przewiduje w ogóle możliwości zwrotu biletów okresowych (karta nr 39 oraz nr 41), z tym jednakże zastrzeżeniem, że jeden z tych przedsiębiorców (karta 39) stosuje bilety imienne ważne 7, 10, 15 dni, a drugi (karta nr 41) przewiduje bilety dekadowe ważne przez kolejnych 10 dni (wskazywana jest początkowa i końcowa data ważności). W pozostałych przypadkach możliwy jest np. zwrot równowartości biletu, w uzasadnionych przypadkach, w kwocie proporcjonalnej do czasu jego wykorzystania do 15-go danego miesiąca, po potrąceniu 10 % przysługującego zwrotu (karta nr 40) bądź zwrot do 5-tego dnia miesiąca, tylko i wyłącznie z ważnych przyczyn losowych, po odliczeniu kwoty za dni, w których bilet był wykorzystywany (karta nr 42). Stosowane jest również rozwiązanie (karta nr 44) polegające na określaniu ważności biletu poprzez wskazanie przez pasażera daty początkowej ważności jego obowiązywania. Istnieje wówczas możliwość złożenia do depozytu biletu okresowego imiennego, o ile okres jego obowiązywania wynosił więcej niż miesiąc, a do depozytu złożony został na okres przynajmniej 7 dni kalendarzowych. W przypadku złożenia do depozytu pasażer otrzymuje zwrot części zapłaty za czas, w którym nie korzystał z biletu.

Kwestia opłat manipulacyjnych pobieranych w przypadku anulowania nałożonej na pasażera opłaty dodatkowej w przypadku, gdy w trakcie kontroli nie posiadał on przy sobie, zakupionego przed kontrolą biletową, imiennego biletu okresowego lub dokumentu

uprawniającego do ulgi bądź bezpłatnego przejazdu kształtuje się następująco. Jeden z przedsiębiorców nie pobiera w ogóle takiej opłaty (karta nr 39), stosowane jest również rozwiązanie, według którego wysokość tych opłat wynosi trzykrotność ceny jednorazowego biletu normalnego (karta nr 40), przy czym opłaty tej nie pobiera się od uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. Opłata w wysokości 5 PLN przewidywana jest przez kolejnego z przedsiębiorców, do których skierowano pytanie (karta nr 40), najwyższą opłatą jest opłata w kwocie 12 PLN (karta nr 43). Żaden z przedsiębiorców nie różnicuje opłat pobieranych w przypadku anulowania nałożonej na pasażera opłaty dodatkowej.

Organ Antymonopolowy zważył co następuje:

Dla uznania, że sprawa ma charakter antymonopolowy niezbędne jest ustalenie czy w okolicznościach sprawy doszło do naruszenia interesu publicznego. W świetle art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ustawa określa warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Pozwala to więc przyjąć, że ma ona charakter publicznoprawny i służy ochronie interesu ogólnospołecznego. Znajduje zatem zastosowanie jedynie wówczas, gdy zagrożony lub naruszony zostaje interes publiczny, polegający na zapewnieniu właściwych warunków funkcjonowania rynku gospodarczego. Ustawa w odniesieniu do przedsiębiorców, chroni konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów, ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym. Działaniami wymierzonymi w tak rozumianą konkurencję, bądź wymierzonymi w tak pojmowane interesy konsumentów, są zatem jedynie takie działania, które dotyczą sfery interesów szerszego kręgu uczestników rynku, a więc gdy dotyczą nie sytuacji pojedynczego przedsiębiorcy czy konsumenta, lecz zaburzeń na rynku, w rozumieniu negatywnych zjawisk charakteryzujących jego funkcjonowanie. Ingerencja Organu Antymonopolowego uzasadniona jest tylko wówczas, gdy służy ochronie tak pojętej konkurencji lub interesu konsumentów. Celem ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie jest więc ochrona prywatnoprawnego interesu przedsiębiorcy bądź konsumenta.

W rozpatrywanej sprawie skutkami praktyki ograniczającej konkurencję dotknięte zostały te z osób, które uiściły opłatę manipulacyjną z powodu niemożności wykazania się nabytym uprawnieniem do przejazdu środkami komunikacji, a mogły zostać dotknięte także te, które zwróciły zakupiony bilet okresowy. Krąg potencjalnych podmiotów, których mogą dotyczyć skutki w/w praktyki obejmuje jednakże wszystkich nabywców biletów okresowych imiennych.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 lit. a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej organizująca lub świadcząca usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej. W związku z powyższym KZK GOP jako osoba prawna świadcząca usługi o charakterze użyteczności publicznej w pełni podlega ograniczeniom wynikającym z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ustawodawca w art. 8 ust 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazał nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. W związku z powyższym konieczne jest wyznaczenie w niniejszej sprawie rynku właściwego. Zgodnie z art. 4 pkt 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów rynek właściwy to rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen oraz koszty transportu, panują

zbliżone warunki konkurencji. Wyróżnić można zatem dwa ujęcia definiowanego w powyższy sposób rynku, tj. rynek w ujęciu produktowym oraz w ujęciu geograficznym.

Rynek w ujęciu terytorialnym obejmuje obszar gmin będących członkami Związku. Jeżeli rozpatrywać rynek w jego ujęciu produktowym, to już na wstępie podnieść należy, iż KZK GOP samodzielnie nie świadczy usług przewozowych (zgodnie z Działem III § 19 ust 3 pkt 9 statutu KZK GOP do zadań Zarządu należy zatrudnianie przewoźników), jednakże organizuje je, pośrednicząc zarazem w ich finansowaniu. Na terenie gmin członków związku jest jedynym takim podmiotem, finansowanie dokonywane jest z udziałem dotacji gminnych oraz za pomocą biletów (w tym okresowych imiennych) emitowanych przez KZK GOP, a nie przez poszczególnych przewoźników, których KZK GOP zatrudnia (pasażer nabywa usługę poprzez zakup biletu emitowanego przez KZK GOP). KZK GOP wskazał w toku postępowania, że oprócz w/w emisji biletów honoruje również ulgi ustawowe, publikuje zasady i regulaminy dotyczące przewozu i biletów oraz informacje o sieci komunikacyjnej i rozkładach jazdy (karty nr 55, nr 61 oraz nr 66), w przeciwieństwie do przewoźników działających poza systemem KZK GOP. Zdaniem Organu Antymonopolowego charakter działalności prowadzonej przez KZK GOP polegającej na organizacji lokalnego transportu zbiorowego (obejmujący zasięg terytorialny prowadzonej działalności, potencjał ekonomiczny Związku oraz środki komunikacji, których działalność jest finansowana, a przede wszystkim fakt emitowania biletów okresowych oraz honorowania ulg ustawowych) powoduje, iż jest w stanie zorganizować komunikację na obszarze i warunkach nieosiągalnych dla innych podmiotów. Dla osób korzystających ze środków komunikacji publicznej regularnie i na stałej trasie przejazdu, usługi świadczone przez inne podmioty na terenie gmin członków Związku nie stanowią wobec powyższego rzeczywistej alternatywy. Przyjąć zatem należy, iż KZK GOP nie spotyka się z istotną konkurencją.

Istotne w okolicznościach niniejszej sprawy jest również to, iż umowy zawierane przez nabywców biletów okresowych z KZK GOP należą do tzw. umów adhezyjnych. Zawarcie takiej umowy następuje poprzez zaakceptowanie warunków (w tym Taryfy) przedstawionych przez jedną ze stron. Przystąpienie do takiej umowy praktycznie wyklucza możliwość negocjowania jej warunków. Istniejącą alternatywą jest przystąpienie do umowy na warunkach ustalonych i przedstawionych przez KZK GOP, albo niezawarcie takiej umowy. Nie istnieje natomiast możliwość negocjowania jej warunków. Jedynym zatem rozwiązaniem w przypadku nie wyrażenia zgody na warunki zawarte w umowie adhezyjnej pozostaje rezygnacja z jej zawarcia.

Organ Antymonopolowy zarzucił KZK GOP narzucanie uciążliwych warunków umów przynoszących nieuzasadnione korzyści, poprzez pobieranie powiększonej o 100 % opłaty manipulacyjnej w przypadku powtórnego w danym roku anulowania nałożonej na pasażera opłaty dodatkowej w przypadku, gdy w trakcie kontroli nie posiadał on przy sobie, zakupionego przed kontrolą biletową, imiennego biletu okresowego lub dokumentu uprawniającego do ulgi bądź bezpłatnego przejazdu.

Rozpoznając sprawę w zakresie zarzucanej KZK GOP w/w praktyki należy wskazać, iż z praktyką określoną w art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów mamy do czynienia w razie łącznego spełnienia następujących przesłanek:

- pozycja dominująca przedsiębiorcy,
- uciążliwy charakter warunków umowy,
- narzucanie tych warunków kontrahentowi przez podmiot dominujący,
- osiągnięcie nieuzasadnionych korzyści.

Dodać należy, że sankcjonowaniu w trybie przewidzianym w art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów podlega nie samo posiadanie na rynku pozycji

dominującej ale jej nadużywanie. Jeśli postanowienia umowy naruszają prawo lub są w inny sposób uciążliwe dla kontrahenta, zgodnie z orzecznictwem antymonopolowym przyjmuje się, że przedsiębiorca posiadający silną pozycję na rynku narzucił warunki tej umowy. Nie ulega wątpliwości, że przedsiębiorca posiadający pozycję monopolistyczną lub dominującą ma możliwość narzucania uciążliwych warunków umowy innym podmiotom. KZK GOP dysponuje siłą rynkową pozwalającą jednostronnie dyktować warunki konsumentom zwłaszcza, gdy wziąć pod uwagę, iż zawierana umowa nosi znamiona umowy adhezyjnej.

Za uciążliwy warunek umowy należy uznać każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron umowy ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Ustalenia te powinny być dokonywane według kryteriów obiektywnych. W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy należałoby zatem ustalić, czy w warunkach istnienia wolnej konkurencji na rynku organizacji lokalnego transportu zbiorowego KZK GOP byłby w stanie wynegocjować takie warunki umów z nabywcami biletów okresowych imiennych.

Zgodnie z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów narzucanie uciążliwych warunków umowy musi mieć także charakter przymusowy, to znaczy będący wynikiem siły rynkowej przedsiębiorcy narzucającego te warunki. Warunki umowy są narzucane dzięki zajmowaniu przez danego przedsiębiorcę pozycji dominującej na rynku. W związku z tym, że KZK GOP jak już wyżej wskazano, prowadzi swoją działalność gospodarczą w takich warunkach, w których odizolowany jest od potencjalnych konkurentów zarówno barierą kosztów niezbędnych dla uruchomienia działalności w danej dziedzinie, jak i też ustanowioną wcześniej strukturą organizacyjną lub technologiczną, posiada niezbędny potencjał do narzucania swoim kontrahentom warunków umów. Jednocześnie o tym, czy w konkretnej sytuacji treść umowy została kontrahentowi narzucona, czy też umowa była rezultatem negocjacji w ramach przysługującej stronom swobody kontraktowania decyduje ostatecznie treść umowy oraz okoliczności jej zawarcia. Należy zaznaczyć, że kontrahenci biorący udział w grze rynkowej zachowują się racjonalnie. Zgodnie z tym założeniem, jeżeli podmiot dominujący na rynku nie byłby w stanie wynegocjować treści umowy, do zawarcia której doszło w warunkach dominacji rynkowej, umowę należy uznać jako ograniczającą samodzielność kontrahenta podmiotu dominującego i umowa ta jest mu jednocześnie narzucona, a jak wskazano powyżej, charakter zawieranej umowy wyklucza możliwość negocjacji jej warunków.

Nieuzasadnione korzyści osiągane przez podmiot gospodarczy stosujący praktykę ograniczającą konkurencję z art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów są odpowiednikiem uciążliwych warunków umów narzuconych kontrahentowi. Nieuzasadnione korzyści określają sytuację korzystniejszą od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju.

Jak wynika zatem z powyższego KZK GOP dysponuje siłą rynkową niezbędną do narzucenia warunków umowy. Zwiększona o 100 % opłata manipulacyjna przewidziana jest Taryfą (§ 10 pkt 3 Taryfy), a Taryfa nie przewiduje możliwości odstąpienia od jej pobrania. Powyższe okoliczności świadczą zatem o narzuceniu przedmiotowej opłaty.

Jak wskazano w opisie stanu faktycznego niniejszej decyzji uzasadnieniem pobierania w/w opłaty ma być konieczność podjęcia dodatkowych czynności sprawdzających, związanych z analizą dotychczas nałożonych opłat dodatkowych na pasażera. Sytuacja, w której w trakcie kontroli pasażer nie jest w stanie, z przyczyn wskazanych powyżej, wykazać nabytego uprzednio uprawnienia do korzystania ze środków komunikacji, z pewnością generuje koszty z tym związane. Koszty niniejsze obejmują zarówno pracę kontrolera związaną z wypisaniem druku opłaty dodatkowej, jak i działania podejmowane przez KZK GOP związane z anulowaniem następnie tejże opłaty przez pasażera. Nie powinno ulegać wątpliwości, że pasażer korzystający z usługi winien udokumentować fakt posiadania uprawnienia do

korzystania z tejże usługi, skoro zaś nie było to możliwe z przyczyn leżących po jego stronie, powinien być zobowiązany do poniesienia kosztów spowodowanych swoim postępowaniem. Rozpatrując niniejszy problem, w pierwszej kolejności należy stwierdzić, iż koszty związane z w/w procedurą winny być co do zasady dla każdego przypadku jednakowe, gdyż brak jest podstaw, ażeby je różnicować. Zakres czynności podejmowanych dla jednokrotnego (czy też pierwszego w danym roku) pobrania opłaty manipulacyjnej niczym nie różni się, zdaniem Organu Antymonopolowego, od sytuacji każdego kolejnego przypadku pobrania tejże opłaty. Konieczność dokonywania w/w „czynności dodatkowych” jest nieuzasadniona, gdyż w przypadku pierwszego pobrania przedmiotowej opłaty pasażer zostanie poinformowany o podstawach jej nałożenia. Każde kolejne nałożenie takowej winno skutkować identycznym zakresem czynności, gdyż nawet mimo zmiany zakresu informacji podanej pasażerowi, nie sposób przyjąć, iż czas przeznaczony na tą czynność istotnie się zwiększy tym bardziej, iż zakres informacji jakich można w ogóle udzielić, ażeby wyczerpać zagadnienie nałożenia opłaty dodatkowej i pobrania za jej anulowanie opłaty manipulacyjnej obejmować będzie dla konkretnego przypadku bardzo niewielki zakres. Najistotniejsze jest jednak, iż zdaniem Organu Antymonopolowego brak jest racjonalnych podstaw do dodatkowej weryfikacji nałożonych na pasażera opłat w postaci ustalenia przyczyn naruszenia taryfy w przeszłości, czy też dodatkowej weryfikacji prawdziwości dokumentów uprawniających do ulgi i autentyczności biletu, a także konsultacji z Działem Sprzedaży. Czynności o wskazanym wyżej charakterze muszą być podjęte w każdym konkretnym przypadku. Nie sposób stwierdzić bez ich dokonania, iż pasażer uprawniony był do przejazdu i korzystał ze środka komunikacji zgodnie z nabytym uprawnieniem. Wykonywanie tych czynności dwukrotnie, gdyż do tego sprowadza się argumentacja KZK GOP (karta nr 47), w przypadku anulowania konkretnej opłaty manipulacyjnej jest bezcelowe. Jedynym elementem, który w istocie różni zakres czynności związany z ponownym nałożeniem przedmiotowej opłaty od czynności związanych z nałożeniem jednokrotnym jest czas pracy pracownika KZK GOP związany weryfikacją wcześniejszych spraw polegającą na ustaleniu przyczyn naruszenia taryfy w przeszłości. Zauważyć należy, że bezcelowe jest weryfikowanie czy dana opłata została nałożona jednokrotnie czy też wielokrotnie podobnie jak i powody nałożenia tej opłaty w przeszłości. Brak jest wobec powyższego podstaw do różnicowania w/w opłaty. Jako dodatkowy argument na poparcie takiej tezy posłużyć może okoliczność, że żaden z przedsiębiorców, do których skierowano zapytanie nie różnicuje w/w opłat. Nie ulega zatem wątpliwości, iż KZK GOP uzyskuje w związku z pobraniem opłaty manipulacyjnej zwiększonej o 100 % nieuzasadnione korzyści. Zapisy Taryfy przewidujące pobieranie zwiększonej o 100 % opłaty są zarazem uciążliwe dla pasażera, gdyż nakładają na niego obowiązek pokrywania nieuzasadnionych kosztów.

W związku z powyższym należało orzec jak w pkt I sentencji

Rozpoznając sprawę w zakresie zarzucanej KZK GOP praktyki ograniczającej konkurencję określonej w art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na bezpośrednim narzucaniu nieuczciwych cen w postaci pobierania opłaty manipulacyjnej w wysokości 20 % nominalnej ceny biletu okresowego imiennego, miesięcznego w przypadku jego zwrotu przez nabywcę do 5-tego dnia miesiąca jego obowiązywania stwierdzić należy, iż praktyka określona w art. 8 ust 2 pkt 1 w/w ustawy występuje wówczas, gdy spełnione zostaną łącznie przesłanki narzucenia ceny, oraz kiedy cena ta jest nieuczciwa.

Opłatę będącą przedmiotem zarzutu przewiduje w swym § 7 pkt 1 Taryfa KZK GOP, a zatem wszyscy nabywcy biletu okresowego imiennego, czy to normalnego, czy też ulgowego, zobowiązani są na podstawie tejże Taryfy do uiszczenia w/w opłaty, gdy spełnione zostaną przesłanki w niej określone. Zasadą zatem jest pobieranie takowej opłaty. Ewentualne odstąpienie od jej pobrania (czy też dopuszczenie możliwości zwrotu po upływie terminu 5 dniowego) nie jest w § 7 przewidziane. Dopuszczalność powyższych sytuacji nie znajduje

zatem swego odzwierciedlenia w Taryfie, a zatem trudno przyjąć, iż w rzeczonyj sprawie nie doszło do narzucenia przedmiotowej opłaty.

Nieuczciwość ceny przejawiać się może zarówno w przypadku ceny nadmiernie wygórowanej jak i rażąco niskiej. Wykazana przez KZK GOP wysokość kosztów w przypadku zwrotu biletu okresowego przewyższa i to znacznie cenę samego biletu (bilet normalny, miesięczny, imienny na jedno miasto, wyłącznie na jeden środek komunikacji w cenie 66 PLN, wykazywany koszt jego zwrotu w przypadku korzystania przez 5 dni to 77,90 PLN, wysokość opłaty manipulacyjnej 13,20 PLN).

Przechodząc do szczegółowej analizy pozycji przedstawionej kalkulacji zauważyć należy, iż odpłatność za czas korzystania z nabytego uprawnienia przyjęta została jako wielokrotność ceny biletu sieciowego na okaziciela, a zatem o innym zakresie uprawnień niż większość biletów okresowych imiennych (inny sposób wskazania uprawnionego z tego biletu). Jest rzeczą ogólnie wiadomą, że w przypadku korzystania z usług polegających na przejazdach środkami komunikacji imienne wskazanie osoby uprawnionej jest usługą o cenie niższej niż w przypadku, gdy uprawnionym jest okaziciel (choćby z uwagi na teoretyczną niezbywalność uprawnienia imiennego). Nie jest zatem zasadne przyjęcie w/w kwot jako sposobu ustalenia płatności za czas korzystania z biletu imiennego tym bardziej, iż świadczeniem nabywanym przez pasażera nie jest określona ilość przejazdów lecz czas, w którym możliwe jest korzystanie z określonych środków komunikacji na określonym terenie.

Jeżeli rozpatrywać przedstawione koszty dystrybucji i produkcji biletu to zauważyć można, iż wyprodukowanie i dostarczenie biletu pasażerowi kosztuje 2,90 PLN natomiast jego zwrot i zmagazynowanie bądź zniszczenie 25 PLN (karty nr 49 i 50, poz. 2 i 3 wykazu). Koszt produkcji i dystrybucji biletu ulgowego został ustalony na 1,45 PLN. Różnica wynika z kosztów dystrybucji, gdyż inna jest prowizja dla sprzedawcy (karta nr 66). Przedstawiony przez KZK GOP wykaz pozycji, które składają się na koszt związany z przyjęciem zwróconego przez pasażera biletu obejmuje szereg czynności, które zdaniem Organu Antymonopolowego niewątpliwie wymagają czasu i środków. Przedstawiona procedura zwrotu biletu okresowego mimo, iż zawiera w sobie elementy, których charakter nie wykracza poza normalne czynności służbowe pracowników zaangażowanych w w/w procedurę to jednak, z uwagi na fakt, iż czynności te podejmowane są okazjonalnie trudno odmówić zasadności ich przeprowadzenia. Skala opisywanego zjawiska (liczba dokonywanych zwrotów) powoduje, iż czynności związanych z tą procedurą nie sposób zakwestionować tym bardziej, że procedura ta podejmowana jest wyłącznie z uwagi na fakt zwrotu biletu przez pasażera, gdyż, jak już wspomniano w opisie stanu faktycznego niniejszej decyzji, bilety niesprzedane przez kolekturę nie są do KZK GOP zwracane. Jeżeli rozpatrywać wysokość opłaty w stosunku do czasu świadczonej przez KZK GOP usługi to nie wydaje się ona nadmiernie wygórowana w stosunku do okresu w jakim usługa była lub mogła być świadczona. W wyjątkowych przypadkach, gdy pasażer korzystał z biletu w ciągu jednego dnia, a następnie zdecydował się go zwrócić można by mówić o ewentualnym nadmiernym wygórowaniu ceny z uwagi na fakt, iż opłata ta mogła by być nieproporcjonalna do świadczonej usługi. W powyższym przypadku nabywca biletu okresowego mógłby świadczyć więcej niż faktycznie otrzymał, jednakże sytuacja odwrotna również byłaby możliwa, a zatem nie można jednoznacznie stwierdzić, iż w każdym przypadku cena za świadczoną usługę jest nadmiernie wygórowana.

W związku z powyższym należało orzec jak w pkt II sentencji.

Organ Antymonopolowy zarzucił również KZK GOP stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję na rynku organizacji lokalnego transportu zbiorowego na obszarze gmin członków Związku, polegającej na narzucaniu uciążliwych warunków umów przynoszących nieuzasadnione korzyści, poprzez pobieranie opłaty manipulacyjnej w wysokości 20 %

nominalnej ceny biletu okresowego imiennego, miesięcznego w przypadku jego zwrotu przez nabywcę do 5-tego dnia miesiąca jego obowiązywania.

Wykazane już zostało, iż KZK GOP jest jedynym podmiotem na rynku, który organizuje lokalny transport zbiorowy co oznacza, że działanie KZK GOP może być oceniane w świetle art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W opisie stanu faktycznego i pkt II sentencji niniejszej decyzji wskazano procedurę zwrotu biletu okresowego oraz zasad pobierania 20% opłaty manipulacyjnej w przypadku takiego zwrotu. Wskazano również, iż w/w opłata została przez KZK GOP narzucona.

Na wstępie niniejszych rozważań stwierdzić należy, iż praktyka ograniczająca konkurencję polegająca na pobieraniu nadmiernie wygórowanych cen występuje przeważnie łącznie z praktyką polegającą na narzucaniu uciążliwych warunków umów przynoszących nieuzasadnione korzyści (ten sam stan faktyczny może spełniać przesłanki zarówno art. 8 ust. 2 pkt 1, jak i art. 8 ust. 2 pkt 6). W obu przypadkach dochodzić może do naruszenia zasady ekwiwalentności świadczeń stron. Wobec powyższego, również w przypadku rozpatrywania zarzutu narzucania uciążliwych warunków umów przynoszących nieuzasadnione korzyści zachowują swoją aktualność rozważania przedstawione w uzasadnieniu pkt II niniejszej decyzji obrazujące wysokości wzajemnych świadczeń stron (i ewentualnego nadmiernego wygórowania ceny), gdyż bezpośrednio odnoszą się do zasady ekwiwalentności świadczeń stron.

Analizując okoliczności sprawy brak jest podstaw, ażeby stwierdzić, iż w każdym przypadku pobrania opłaty manipulacyjnej KZK GOP uzyskuje korzyści, a także, iż są to korzyści nieuzasadnione. Twierdzenia KZK GOP zawarte w kalkulacji kosztów związanych z odpłatnością za czas korzystania z biletu okresowego i zwrotem tego biletu nie wskazują, iż KZK GOP uzyskuje nieuzasadnione korzyści z tytułu pobierania takich opłat. Zgromadzony materiał dowodowy, w tym dane przedstawione przez KZK GOP, nie dają podstaw, aby twierdzić, iż zasada pobierania 20 % opłaty manipulacyjnej w każdym bądź większości przypadków przewyższa sumę kosztów związanych ze zwrotem biletu okresowego oraz odpłatnością za czas korzystania z biletu co oznacza jednocześnie, iż brak jest także podstaw, aby twierdzić, iż zasada ekwiwalentności świadczeń stron nie jest zachowana. Także badanie w/w kosztów metodą porównawczą nie jest możliwe z uwagi na znaczną rozbieżność rozwiązań stosowanych w w/w zakresie przez badanych przedsiębiorców.

W świetle przedstawionych wyliczeń nie można uznać, iż KZK GOP uzyskuje nieuzasadnione korzyści z tytułu pobierania 20 % opłaty manipulacyjnej w przypadku zwrotu zakupionego przez pasażera miesięcznego biletu imiennego.

W związku z powyższym należało orzec jak w pkt III sentencji.

Zgodnie z art. 101 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów, w przypadku dopuszczenia się przez przedsiębiorcę naruszenia zakazu określonego w art. 8 w/w ustawy, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów może nałożyć na tego przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości stanowiącej równowartość od 1 000 do 5 000 000 euro, jednak nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Wysokość nałożonej kary powinna spełniać funkcję prewencyjną tj. zapobiegać w przyszłości naruszeniom przepisów ustawy, a także represyjną tj. stanowić reperkusje za jej naruszenie. W zależności od stopnia naruszenia przepisów ustawy, ustala się funkcję prewencyjną lub represyjną za wiodącą.

W punkcie I sentencji niniejszej decyzji, Organ Antymonopolowy uznał, iż KZK GOP dopuścił się naruszenia art. 8 ust 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wobec czego, zgodnie z art. 101 ust. 2 pkt 1 w/w ustawy, istnieją przesłanki do nałożenia przez Organ Antymonopolowy na KZK GOP kary pieniężnej w wysokości stanowiącej

równowartość od 1 000 do 5 000 000 euro jednak nie większej niż 10 % przychodu w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

O wysokości kary, decyduje zgodnie z art. 104 tej ustawy, okres, stopień oraz okoliczności uprzedniego naruszenia przepisów ustawy. Ponadto zgodnie z art. 112 w/w ustawy, przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej bierze się pod uwagę również naruszenie przepisów ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów.

Organ Antymonopolowy postanowił w pkt IV sentencji decyzji o nałożeniu na KZK GOP kary pieniężnej w wysokości 5 282,85 PLN tj. równowartości 1 500 euro. Zgodnie z art. 115 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, wartość euro podlega przeliczeniu na złote według kursu średniego walut obcych ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski w ostatnim dniu roku kalendarzowego poprzedzającego rok nałożenia kary pieniężnej. Średni kurs euro ogłoszony przez NBP w ostatnim dniu roboczym, roku kalendarzowego poprzedzającego rok nałożenia kary, tj. w dniu 31.12.2001r. wyniósł 3,5219 PLN.

Równowartość 1 500 euro na koniec grudnia 2001 wyniosła 5 282,85 PLN (słownie: pięć tysięcy dwieście osiemdziesiąt dwa złote osiemdziesiąt pięć groszy) w związku z czym, w przypadku KZK GOP kwota kary stanowi 0,013% kary maksymalnej, jaką zgodnie z art. 101 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, mógł nałożyć Organ Antymonopolowy za naruszenie przepisów tej ustawy, gdyż 10 % procent przychodu KZK GOP wynosi 39 311 255,074 PLN. Nakładając karę na KZK GOP Organ Antymonopolowy wziął pod uwagę, iż przedsiębiorca ten nie uzyskiwał z tytułu stosowania praktyk ograniczających konkurencję znaczących korzyści oraz, że wyraził gotowość do zmiany swojego postępowania. Kwota kary stanowi karę zbliżoną do minimalnej także ze względu na fakt, iż uzyskiwane przez KZK GOP przychody nie pozwalają na pokrycie kosztów ich uzyskania.

Ponadto zgodnie z art. 104 w/w ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Organ Antymonopolowy przy ustaleniu wysokości kary wziął pod uwagę, iż decyzją Nr RKT-12/2001 z dnia 30.03.2001r. nakazano KZK GOP zaniechanie stosowania praktyki monopolistycznej. Nałożona została kara w wysokości 5000 PLN. Decyzja powyższa, zgodnie z wyrokiem Sądu Antymonopolowego z dnia 17.06.2002r. (sygn. akt XVII Ama 98/01) jest prawomocna.

Dlatego też, aby kara pieniężna spełniała przede wszystkim swą funkcję prewencyjną tak, aby przedsiębiorca, na którego nałożono karę w przyszłości dokładał należytej staranności przy obsłudze swoich kontrahentów, w tym akurat przypadku najsłabszych uczestników obrotu gospodarczego czyli konsumentów. W przedmiotowej sprawie uwzględnić również należało funkcję represyjną kary, gdyż stwierdzone w niniejszej decyzji naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest, jak podniesiono powyżej, kolejnym naruszeniem przepisów ustawy, w związku z czym Organ Antymonopolowy postanowił w pkt IV sentencji decyzji o nałożeniu na KZK GOP, kary pieniężnej w wysokości równowartości 1 500 euro.

Karę należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000 w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Od niniejszej decyzji służy odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Katowicach w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji.

Zgodnie z art. 75 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Organ Antymonopolowy rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 72 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Organ Antymonopolowy stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania.

Niniejsze postępowanie antymonopolowe zostało wszczęte z urzędu. W wyniku tego postępowania Organ Antymonopolowy w punkcie I sentencji decyzji stwierdził naruszenie przez KZK GOP przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Kosztem niniejszego postępowania dla Organu Antymonopolowego są wydatki związane z wymianą korespondencji, które to koszty Organ Antymonopolowy obliczył w wysokości 32 PLN. Z uwagi na stwierdzone w punkcie I sentencji niniejszej decyzji naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez KZK GOP Organ Antymonopolowy w postanowieniu zawartym w punkcie V decyzji postanowił obciążyć KZK GOP w/w kosztami postępowania w wysokości 37,50 PLN.

Koszty niniejszego postępowania strona obowiązana jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Na postanowienie zawarte w punkcie V niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

W imieniu Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral